

Lunds Universitet
Nationalekonomiska institutionen
Handledare: Erik Norrman

KANDIDATUPPSATS

Hur påverkar arbetslöshetsförsäkringens utseende arbetslöshetsgraden?

– En teoretisk och empirisk jämförelse mellan länder

Ted Larsson

[2009-05-25]

LUNDS
UNIVERSITET

Sammanfattning

Titel: *Hur påverkar arbetslöshetsförsäkringens utseende arbetslöshetsgraden? – En teoretisk och empirisk jämförelse mellan länder.*

Författare: Ted Larsson

Kursnamn: NEKK01 - Kandidatuppsats

Handledare: Erik Norrman

Syfte: Att med hjälp av optimal arbetslöshetsförsäkringsteori samt empirisk analys – genom en jämförelse mellan länder – undersöka om, och hur, utformandet av de olika fragmenten i en arbetslöshetsförsäkring förklarar arbetslöshetsgraden.

Metod: Problemet kommer att angripas med såväl optimal ekonomisk teori som med ekonometri. En multipel regressionsanalys med tvärsnittsdata är den modell som kommer att användas i den positiva analysen.

Nyckelord: Arbetslöshetsförsäkring, ersättning, optimal ekonomisk teori, villkor, beskattning, varaktighet, multipel regressionsanalys.

Slutsats: Arbetslöshetsförsäkringens utseende påverkar *de facto* arbetslöshetsgraden.

Abstract

Title: *How does the appearance of the Unemployment Insurance explain the level of unemployment? – A theoretical and empirical cross-country study.*

Author: Ted Larsson

Course: NEKK01 – Bachelors essay

Tutor: Erik Norrman

Purpose: With consideration of optimal unemployment insurance-theory, I will implement an empirical analysis by comparing several countries with the purpose to investigate if, and how, the appearance of the different fragments in the unemployment insurance explains the level of unemployment.

Method: The problem will be discussed in perspective of optimal unemployment insurance as well as with econometric analysis. A multiple regression will be used in this cross-country analysis.

Keywords: Unemployment Insurance, Benefits, Optimal economic theory, Conditions, Taxing, Duration, multiple regression analysis.

Conclusion: **The appearance of the unemployment insurance *does* explain the unemployment levels.**

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund till ämnesvalet	5
1.2 Frågeställning och syfte	5
1.3 Metod	6
1.3.1 Teoretisk metod vid normativ analys	6
1.3.2 Statistisk metod vid positiv analys	6
1.4 Disposition	7
1.5 Avgränsningar	7
2. Tidigare forskning inom området och val av analysobjekt .	9
2.1 Tidigare forskning.....	9
2.2 Val av analysobjekt.....	10
3. Presentation av arbetslöshetsförsäkringar	11
3.1 Krav för behörighet till UI	11
3.2 Varaktighet.....	16
3.3 Ersättningsbeskattning och kompensationsgrad	16
4. Normativ analys – Optimal arbetslöshetsförsäkring	18
4.1 Analys	18
4.2 Teoretiskt optimalt, eller landsspecifikt optimalt?	24
5. Positiv analys – Empirisk analys.....	25
5.1 Statistisk metod – Multipel regressionsanalys.....	25
5.1.1 Metod	25
5.1.2 Hypotesprövning	26
5.2 Beroende variabel	27
5.3 Förklarande variabler	28
5.4 Resultat och analys	32
5.5 Problemet med multikolinjäritet	35
6. Sammanfattande diskussion.....	38
Referenser:.....	40

1. Inledning

1.1 Bakgrund till ämnesvalet

I en rådande lågkonjunktur är den stigande arbetslösheten ett av många omdebatterade ämnen. Vad jag däremot under min studietid funnit ansevärt intresse för är inte huruvida konjunkturella svängningar och ekonomiska chocker förändrar arbetslösheten, utan hur de politiska systemen påverkar arbetslöshetstalen i olika länder. Mer detaljerat har jag funnit en passion för utformningen av olika system för inkomstbeskattning och ersättningssystem vid arbetslöshet. Vad är det t.ex. som gör att länders nivå på arbetslösheten skiljer sig åt? Vilka förklaringar gömmer sig bakom det faktum att Norge och Danmark har markant lägre arbetslöshetsnoteringar än Sverige?¹

Efter en diskussion med moderata ungdomsförbundets pressekreterare Gustav Stenlund intensifierades min ambition att undersöka hur de olika komponenterna i ett ersättningssystem – eller mer specifikt i en arbetslöshetsförsäkring (UI)² – påverkar människors incitament att söka sig till sysselsättning alternativt stanna inom ersättningssystemet. Nästa intressanta steg att ta skulle således självklart bli hur komponenternas utseende slutligen påverkar arbetslöshetsnivån. Dessutom började jag fundera på vilka indirekta variabler i en ekonomi som kan tänkas ha ett samband med skillnaderna i arbetslöshetsgrader mellan nationer.

Med hänseende till mitt intresse, tidigare forskning inom området, samt med betoning på ämnets betydelse inom politiken, blev ämnesvalet för denna uppsats följaktligen en självklarhet.

1.2 Frågeställning och syfte

Syftet med denna uppsats är att med hjälp av normativ samt positiv analys undersöka om, och hur, arbetslöshetsnivåer kan förklaras av de olika komponenterna som berörs i utformandet av ersättningssystemet.

¹ OECD – Labour Force Statistics. Tillgänglig på <http://stats.oecd.org/wbos/Index.aspx?QueryName=251&QueryType=View&Lang=en>.

² UI: Unemployment Insurance. Denna engelska förkortning kommer i uppsatsen att användas synonymt med det svenska begreppet ”arbetslöshetsförsäkring”.

HUR PÅVERKAR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGENS UTSEENDE ARBETSLÖSHETSGRADEN?

Detta kan göras efter att initialt fördjupa sig i skillnader och likheter i utformningen av ett par noggrant utvalda länders ersättningsystem vid arbetslöshet,³ för att därefter undersöka dessa system utifrån optimal arbetslöshetsförsäkringsteori, samt genom att utföra en empirisk ”cross-country analys” för att undersöka om det finns något statistiskt samband mellan arbetslöshetsnivån och de olika delarna av en UI-försäkring.

Huvudfrågan i uppsatsen formuleras enligt följande: *Kan arbetslöshetsgraden förklaras av hur de olika fragmenten i en arbetslöshetsförsäkring är konstruerade?*

1.3 Metod

För att besvara frågeställningen och förhoppningsvis nå de slutsatser jag med hjälp av denna analys hoppas uppnå kommer jag – som framgår i avsnittet ovan – angripa problemet med hjälp av ekonomisk teori samt ekonometriska beräkningar. Analysen är därav uppdelad i två fragment där problemet med arbetslöshet angrips med hjälp av två olika metoder;

1.3.1 Teoretisk metod vid normativ analys

Den metod jag kommer använda mig av i den teoretiska analysen grundas på *normativa teorier* som strävar efter den *optimala*, och *för samhället önskvärda* arbetslöshetsförsäkringen, då målet är att öka människors incitament att arbeta för att på så sätt minska arbetslösheten. Teorin som diskuteras kommer löpande under analysen att jämföras med våra analysobjekt.

1.3.2 Statistisk metod vid positiv analys

Multipel regressionsanalys med *tvärsnittsdata* är den ekonometriska modell som kommer att användas i den positiva analysen. Datat som används är empiriska siffror hämtade från bla. OECD-, FN-, UNESCO-, SCB samt respektive lands arbetsmarknadsinstitut. Jag kommer i den här delen även att utöka antalet analysobjekt från sju till tio då fler observationer ger mer omfattande resultat. Dessa tre adderade länder kommer inte att beröras i den teoretiska delen. Mer utförlig presentation av min statistiska metod följer i sektion fem.

³ Se avsnitt 2.2

1.4 Disposition

I sektion två presenteras tidigare forskning inom området. Detta för att ge läsaren en stabil grund för att enklare kunna hänga med i analysen och under tiden skapa sina egna funderingar. Härfter motiveras mina val av analysobjekt. Länderna som kommer ingå i analysen är Sverige, Danmark, Norge, Schweiz, Kanada, USA och Storbritannien. När vi når fram till sektion tre kommer läsaren inledningsvis få presenterat arbetslöshetsförsäkringssystemen för våra sju olika länder med fokus på likheter och skillnader. Sektion fyra vigs åt ekonomisk teori där framlagda teser om en optimal arbetslöshetsförsäkring kommer diskuteras och användas för att jämföra hur pass mycket de olika analysobjekten följer/skiljer sig ifrån teorin. Detta kommer åtföljas av sektion fem, där man på ett mer detaljerat plan ges insikt i vilka komponenter och variabler som kommer undersökas i den ekonometriska analysen, hur dessa kan tänkas vara relevanta för att besvara min frågeställning, samt såväl som i ett senare moment kunna bidra till slutsatser. Här presenteras även de data, siffror och statistik jag kommer använda mig av när jag genomför mina beräkningar. I sektion fem kommer det även utföras ekonometriska tester för att empiriskt kunna påvisa vilka variabler och komponenter som signifikativt påverkar arbetslösheten. Resultaten och sambanden presenteras i löpande text, tabeller och figurer. Avslutningsvis följer sammanfattande slutsatser och författarens slutord.

1.5 Avgränsningar

Till att börja med bör det betonas att denna studie fokuserar på **arbetslöshetsförsäkringens påverkan på arbetslösheten**. På grund av denna inriktning bortses det från andra ersättningar än just UI. Med andra ord står bostadsbidrag, barnbidrag, pension och övriga sociala transfereringssystem som kan tillkomma då en person står utan sysselsättning, utanför analysen. Detta bland annat eftersom storleken på en del av dessa bidrag i vissa länder baseras på individens egna sparade kapital. Ett exempel på detta är Storbritannien där arbetslösa personer med ett eget kapital överstigande 16 000 GBP inte är berättigade till bostadsbidrag.⁴ Även bidrag och finansiell assistans som erbjuds av staten vid arbetslöshet, men som till skillnad från arbetslöshetsförsäkringar inte baseras på inbetalningar från individer (medlemskap) till s.k. arbetslöshetsförsäkringskassor, står utanför analysen. Med denna precisering följer att analysen syftar på att hitta samband mellan ersättningsystem och

⁴ OECD Directorate of Employment, Labour and Social Affairs. "Country Chapter – Benefits and Wages. United Kingdom 2006". Tillgänglig på: "<http://www.oecd.org/dataoecd/16/22/41579130.pdf>".

HUR PÅVERKAR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGENS UTSEENDE ARBETSLÖSHETSGRADEN?

arbetslöshetsgrad, och så tillika *inte* samband mellan ersättningssystem och arbetskraftsdeltagande. Detta eftersom en analys likt den sistnämnda skulle kräva att andra sociala ersättningssystem, utöver UI, skulle behöva betraktas. För att förtydliga kommer begreppet ”ersättningssystem” i analysen alltså syfta på ett lands bidragssystem då det gäller ersättning via arbetslöshetsförsäkring (UI) vid arbetslöshet.

Genomlöpande i den följande analysen kommer data och siffror beröra medelinkomsttagaren med sidoantagandet att denna inte har beroende barn i familjen. Detta sidoantagande görs för att förenkla analysen, medans mitt fokus på medelinkomsttagaren motiveras med att det då blir möjligt att konkludera utifrån genomsnittsarbetarens perspektiv efter regressionsanalysen i sektion fem. För att avgränsa mig ifrån hur arbetslöshetsförsäkringen samt utbetalningar av arbetslöshetsersättning ändras vid deltidsanställning/deltidsarbetslöshet kommer jag då begreppet arbetslös används att syfta på en person med 0%-sysselsättning.

2. Tidigare forskning inom området och val av analysobjekt

Följande sektion kommer erbjuda läsaren insikt i tidigare genomförd forskning inom området, samt motivera valet av de länder som kommer att ingå i studien.

2.1 Tidigare forskning

En stor mängd forskning har genom tiderna bedrivits på alla möjliga områden inom arbetsmarknad och arbetsmarknadspolitik. Att utforma optimala beskattningsteorier eller rättvisa och effektiva sociala välfärdssystem är – för att nämna några – bara ett par av alla studier forskare och ekonomer åstadkommit. Generellt är dock att de flesta på något sätt hanterar en och samma variabel, nämligen **arbetslösheten**.

Mycket har sagts om hur UI-komponenternas utseende påverkar den tid den genomsnittlige arbetslöse individen får spendera i arbetslöshet. Exempel på sådan forskning bedrevs av Scarpetta (1996) som gjorde en studie likt denna där han jämförde olika länders arbetslöshetsförsäkringar för att försöka finna ett samband mellan generositeten i dessa, och respektive lands invånares genomsnittliga tid i arbetslöshet.⁵ I sin studie använde han sig av fyra beroende variabler (däribland total arbetslöshet och långtidsarbetslöshet) som han med hjälp av sin statistiska modell undersökte utifrån nio förklarande variabler. Det han fann var dels att längre genomsnittliga perioder av arbetslöshet leder till högre arbetslöshetsgrader, men även att generösa ersättningssystem innebär såväl högre jämviktsarbetslöshet som reella arbetslöshetsstal. Intressant är att hans slutsatser statuerar ett faktum där bestående system över tid främst visar sig öka den strukturella arbetslösheten.

Det förekommer dock även intressanta studier inom ämnet som påvisar annorlunda resultat. Ett exempel på sådan forskning är studier av Sjöberg (2000) som i sitt försök att finna säkerställda statistiska samband mellan kompensationsgrader, maximal varaktighet den arbetslöse är berättigad till ersättning, samt arbetslöshetsgraden, inte fann några signifikanta

⁵ Scarpetta, S (1996), "Assessing the role of labour market policies and institutional settings on unemployment: A cross-country study". OECD Economic Studies vol. 26.

HUR PÅVERKAR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGENS UTSEENDE ARBETSLÖSHETSGRADEN?

förklaringar mellan generösare ersättningssystem och högre arbetslöshet.⁶ En sådan slutsats är den totala motsatsen till de forskningsresultat som presenterades av Scarpetta. Vad Sjöberg däremot upptäckte bevis för var bland annat att lång varaktighet till viss del förklarade den stegring i arbetslöshet som inträffade för ett flertal OECD länder under tidsperioden som undersöktes.

Ytterligare forskning kommer genomlöpande i uppsatsen att presenteras då dessa används som referat.

2.2 Val av analysobjekt

Då uppsatsen är en jämförelse av olika länder med fokus på hur särskilt utvalda beståndsdelar av ersättningssystemet och andra variabler påverkar arbetslösheten måste jag i mitt val av analysobjekt välja länder som inte avviker för mycket från varandra då det gäller faktorer som står utanför studien. Detta eftersom man när man jämför länder utifrån särskilda variabler automatiskt utgår ifrån att den grundläggande strukturen i länderna är densamma. Med andra ord antas, de för modellen exogena variablerna, vara liknande för samtliga länder. Exempelvis kan exogena faktorer som religion och kultur spela stor roll då det gäller individers beteende och beslut om arbete.⁷ Om uppsatsen därför skulle jämföra länder som markant skiljer sig åt i sådana termer, kan slutsatserna som dras bli mindre styrkta. Jag har, för att reducera risken för att utfallen av analysen ska bero på annat än de variabler uppsatsen ämnar undersöka, utslutande valt länder inom OECD med – till så hög grad som möjligt – liknande religiösa och kulturella förhållanden. Det skall dock poängteras att länderna som valts har åtskilliga skillnader i utseendet av delkomponenterna i deras arbetslöshetsförsäkring, något som kommer tydliggöras för läsaren i sektion tre.

⁶ Sjöberg, O (2000). "Unemployment and Unemployment Benefits in the OECD 1960-1990 – An Empirical Test of Neo-Classical Economic Theory". Publicerad i Work, Employment & Society, vol 14. Sid: 51-76.

⁷ Chusmir, L & Koberg, C (1988). "Religion and Attitudes Toward Work: A New Look at an old Question". Publicerad i Journal of Organizational Behavior, vol 9. Sid 251-262.

3. Presentation av arbetslöshetsförsäkringar

Sektionen syftar till att ge läsaren en övergripande inblick i respektive utformande av arbetslöshetsförsäkringarna i uppsatsens sju analysländer

En arbetslöshetsförsäkring är per definition; ”Ett statligt välfärdsprogram där arbetsföra människor som hamnat i arbetslöshet, utan att själv ha förorsakat detta, samt är berättigade, ges en viss summa i ersättning”.⁸

3.1 Krav för behörighet till UI

I definitionen ovan statueras att människor i arbetslöshet måste vara berättigade för att erhålla arbetslöshetsersättning. Mer precist innebär detta att det i varje lands arbetslöshetsförsäkring fastställts vissa krav för att arbetslösa ska få dra nytta av välfärdssystemet. Dessa krav kan delas upp och kategoriseras efter *grundvillkor*, *medlemsvillkor* samt *arbetsvillkor*.

Generellt för våra analysobjekt är att samtliga sju länder har gemensamma *grundvillkor*. Dessa är att man skall vara arbetsför, tillgänglig för arbete samt aktivt söka arbete för att vara behörig till ersättning vid arbetslöshet. Att en individ skall vara arbetsför innebär att han eller hon är arbetsduglig, med förmåga att arbeta.⁹ Utöver dessa tre grundvillkor tillkommer det – för de olika länderna mer eller mindre specifika – förbehåll. Det som primärt skiljer länderna åt är hur de olika länderna bestämt sina krav då det gäller huruvida medlemskap i arbetslöshetsförsäkringskassa (*medlemskrav*), och inbetalningar till sådana, är frivilliga eller obligatoriska. I Sverige är den inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringen, mer känd som inkomstbortfallsförsäkringen, helt frivillig. Om man dock gör valet att ingå en arbetslöshetsförsäkring är det ett krav att personen i fråga – från den dagen han registrerat sig som arbetslös – varit medlem i a-kassan under minst ett år för att erhålla ersättning.¹⁰ Likt Sverige har Danmark ett ersättningssystem som bygger på valfrihet. En dansk medborgare kan alltså även hon välja om hon vill ingå en arbetslöshetsförsäkring. Om hon väljer att delta gäller här samma regler som i Sverige, dvs. hon måste ha betalt medlemskap till a-kassa de senaste tolv månaderna för att kunna få ut arbetslöshetsersättning från sin försäkring.¹¹

⁸ Businessdictionary.com. Sökord: ”Unemployment Insurance”. Tillgänglig på ”<http://www.businessdictionary.com/definition/unemployment-insurance.html>”. Använd 2009-05-06.

⁹ Allén, S (1999), ”Nordstedts Svenska ordbok”, Sid. 40.

¹⁰ OECD Directorate of Employment, Labour and Social Affairs. ”Country Chapter – Benefits and Wages. Sweden 2006”; Avsnitt 2.1. Tillgänglig på: ”<http://www.oecd.org/dataoecd/15/44/41579073.pdf>”.

¹¹ OECD Directorate of Employment, Labour and Social Affairs. ”Country Chapter – Benefits and Wages. Denmark 2006”; Avsnitt 2.1. Tillgänglig på: ”<http://www.oecd.org/dataoecd/14/47/41578294.pdf>”.

HUR PÅVERKAR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGENS UTSEENDE ARBETSLÖSHETSGRADEN?

Även Storbritannien grundar sin arbetslöshetsförsäkring på frivilligt deltagande. Dock ser systemets utformning något annorlunda ut där arbetslöshetsförsäkringskassor istället är en del av "The British department of work and pensions" (DWP). För att vara berättigad till arbetslöshetsersättning, vilket i Storbritannien refereras till som "Jobseekers allowance" (JSA), krävs det att den arbetslöse individen ingår ett avtal med DWP där han mer eller mindre specificerar sin tillgänglighet för arbete, samt garanterar att han tänker vidta de åtgärder som krävs för att finna ett arbete.¹² Då en person ingått detta avtal, samt då han har betalat in tillräckligt med pengar till en nationell försäkringsfond under de senaste två taxeringsåren, är han kvalificerad för ersättning vid förlust av sitt arbete.¹³ En tydlig skillnad mellan det brittiska systemet och de system som används i Sverige och Danmark är alltså att man i de två sistnämnda fallen betalar ett medlemskap till en "fristående" a-kassa, medan man i Storbritannien gör inbetalningar till en nationell försäkringsfond. Skillnaden mellan en nationell försäkringsfond och a-kassa följer här. Den nationella försäkringsfonden fungerar på så sätt att den finansieras av medel från arbetare som gör inbetalningar från sin lön för att ta del av arbetslöshetsförsäkringar, pensioner osv.¹⁴ Då utbetalningar görs i form av, i detta fall arbetslöshetsersättning då individen blir arbetslös, används medel ifrån fonden. När det gäller systemet med a-kassa är dessa ekonomiska föreningar som hanterar medlemskap för-, granskning av-, samt utbetalningar till arbetslösa som uppfyller kraven för ersättning

När det kommer till USA, Norge, Kanada och Schweiz är arbetslöshetsförsäkringen obligatorisk varvid avgifter dras automatiskt från inkomsten med en viss procent. I Schweiz är denna obligatoriska taxa en procent av en individs årliga inkomst upp till 126 000 CHF.¹⁵ I Kanada ligger denna taxa på nästan det dubbla, eller mer exakt 1,87 procent av årsinkomsten.¹⁶ Även i Kanada förekommer ett övre tak, vilket innebär att ingen inbetalning till arbetslöshetsförsäkringsfond eller a-kassa görs på inkomsten överstigande CAD 39 000.¹⁷ Också Norge tillhör kategorin där UI är obligatoriskt i form av att en viss del av individens förvärvsinkomst avsätts till en nationell försäkringsfond.

¹² <http://www.benefitsnow.co.uk/jsa/agreement.asp>

¹³ OECD Directorate of Employment, Labour and Social Affairs. "Country Chapter – Benefits and Wages. United Kingdom 2006". Avsnitt 2.1. Tillgänglig på: "<http://www.oecd.org/dataoecd/16/22/41579130.pdf>".

¹⁴ The European Commission, "MISSOC INFO 02/2007-Mutual Information System on Social protection in the EU member states and the EEA". Tillgänglig på:

"http://ec.europa.eu/employment_social/missoc/2007/02/2007_2_uk_en.pdf". Hämtat 2009-05-07.

¹⁵ Amonn, T "Social Security System". Tillgänglig på:

"<http://www.taxation.ch/index.cfm/fuseaction/show/temp/default/path/1-542.htm>". Hämtat 2009-05-06.

¹⁶ OECD Directorate of Employment, Labour and Social Affairs. "Country Chapter – Benefits and Wages. Canada 2006". Avsnitt 2.1. Tillgänglig på: "<http://www.oecd.org/dataoecd/14/9/41576461.pdf>".

¹⁷ Ibid.

För USA blir en presentation av ett politiskt system något mer komplicerat pga. att många beslut tas på regional nivå då de olika staterna implementerar olika politiska system. I allmänhet för USA gäller dock att inbetalningar till UI-fonder enbart görs av arbetsgivare,¹⁸ varvid arbetaren automatiskt tillhandahålls en arbetslöshetsförsäkring. Det bör nämnas att de flesta ländernas arbetslöshetsförsäkringsfonder/a-kassor även de delvis finansieras av stat och arbetsgivare. I Sverige, Danmark och Storbritannien (där arbetslöshetsförsäkring är frivillig) är dock arbetstagarens medverkan i finansieringen i fokus, eftersom medlemskap under en viss tidsperiod är ett krav för ersättning i dessa länder.

Vidare då det gäller de restriktioner som måste tillfredsställas av den arbetslösa, skall en lägre gräns på arbetad tid, och/eller intjänad lön, under en viss period överstigas. Denna sorts villkor kallas för *arbetsvillkor* och gäller i samtliga länder, dock med vissa skillnader i hur kravet är designat. Sverige, Danmark och Schweiz använder sig av snarlika förutsättningar där en individ helt enkelt måste ha varit anställd enligt vissa föreskrifter under den tid som föregått inträffandet av situationen då hon blivit arbetslös. I Sverige gäller att en person skall ha varit anställd minst sex månader under den tolv månadersperiod som gått innan hon blev arbetslös.¹⁹ I kontrast till Danmark och Schweiz gäller i dessa länder att man skall ha jobbat minst 52 arbetsveckor under de senaste tre löpta åren,²⁰ respektive haft anställning i tolv månader under de två föregående åren från det datum individen står utan arbete.²¹

I Storbritannien finns egentligen inget definierat krav på arbetad tid eller intjänade pengar via förvärvsarbete. Istället har den brittiska regeringen valt att basera sina arbetsvillkor på de summor som den arbetslösa bidragit med till den nationella försäkringsfonden genom att sätta upp golv på hur mycket en person skall ha medverkat med under de två senaste taxeringsåren.²² Det skulle med andra ord vara mer precist att för Storbritannien benämna det som jag för de övriga länderna kallar *arbetsvillkor* som *bidragsvillkor* då dessa villkor här är bidragsbaserade, och inte arbetsbaserade. Lägstanivån på inbetalningarna skiljer sig åt

¹⁸ United States Department of Labor, "UI Tax Topic". Tillgänglig på: "<http://workforcesecurity.doleta.gov/unemploy/uitaxtopic.asp>". Hämtat: 2009-05-07.

¹⁹ IAF- Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, "Information to jobseekers in Sweden concerning Unemployment Insurance". Tillgänglig på: "<http://www.iaf.se/iafemplates/Page.aspx?id=113>". Hämtat: 2009-05-10.

²⁰ OECD Directorate of Employment, Labour and Social Affairs. "Country Chapter – Benefits and Wages. Denmark 2006"; Avsnitt 2.1. Tillgänglig på: "<http://www.oecd.org/dataoecd/14/47/41578294.pdf>".

²¹ OECD Directorate of Employment, Labour and Social Affairs. "Country Chapter – Benefits and Wages. Suisse 2006"; Avsnitt 2.1. Tillgänglig på: "<http://www.oecd.org/dataoecd/15/45/41579083.pdf>".

²² OECD Directorate of Employment, Labour and Social Affairs. "Country Chapter – Benefits and Wages. United Kingdom 2006". Avsnitt 2.1. Tillgänglig på: "<http://www.oecd.org/dataoecd/16/22/41579130.pdf>".

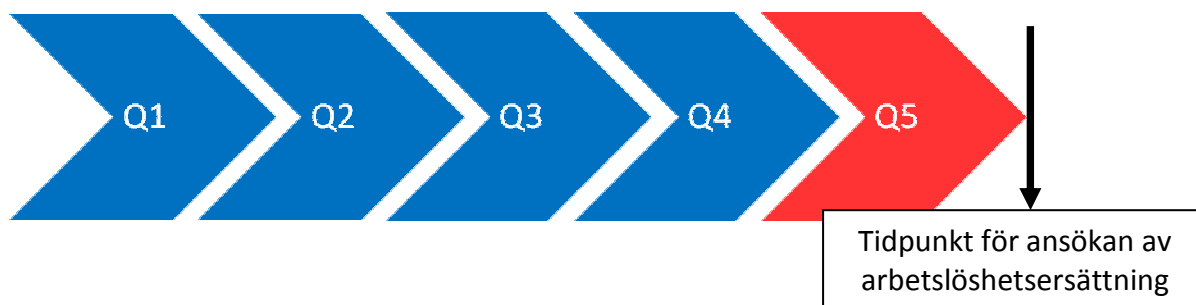
HUR PÅVERKAR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGENS UTSEENDE ARBETSLÖSHETSGRADEN?

beroende på vilken inkomstgrupp personen befinner sig i, men så länge individen överstiger golvet för sin inkomstklass är han berättigad till arbetslöshetsersättning.

Arbetslöshetsförsäkringen i Norge fokuserar istället sina arbetsvillkor på arbetsinkomster. Medans man i länderna ovan måste ha utfört en viss tid arbete som anställd för att bli ersättningsberättigad, måste man i Norge ha tjänat ett visst belopp som anställd. Denna summa kan kalkyleras på två sätt, vilket erbjuder den arbetslöse större möjlighet att uppfylla kraven. Möjlighet ett är att man under det senaste kalenderåret haft en inkomst överstigandes 150 procent av det norska basbeloppet.²³ Det andra alternativet är att ens förvärvsinkomst under de tre föregående åren haft en årlig genomsnittsinkomst motsvarande basbeloppet, vilket år 2006 uppgick till 60 892 NOK.²⁴

Förutsättningarna i USA:s och Kanadas arbetslöshetsförsäkringar kan i jämförelse med Sverige, Danmark, Schweiz och Norge verka något mer komplexa. Till och börja med utgår de amerikanska arbetsvillkoren (kom ihåg att utformandet av arbetslöshetsförsäkringarna i de olika staterna skiljer sig åt, därav pluralism) ifrån en s.k. ”base-period”, som per definition omfattar de fyra första kvartalen av de fem senaste från det dags datum då en arbetslös ansöker om ersättningsutbetalningar (*Figur 3.1*).

FIGUR 3.1 – ”BASE-PERIOD”

Figurförklaring: Den amerikanska basperioden omfattar de fyra första kvartalen av de fem senaste, från det datum den arbetslöse ansöker om ersättning enligt arbetslöshetsförsäkringen.

För att ta staten New York som exempel så existerar ett par förbehåll. För det första krävs det att den sökande förvärvat arbetat under minst två av kvartalen i hans eller hennes basperiod, samt att denna haft en inkomst på minst 1600 dollar under ett av kvartalen som omfattas av basperioden. Dessutom måste individens totala inkomst under tidsspannet vara minst 150

²³ OECD Directorate of Employment, Labour and Social Affairs. "Country Chapter – Benefits and Wages. Norway 2006". Avsnitt 2.1. Tillgänglig på: "<http://www.oecd.org/dataoecd/15/37/41578957.pdf>".

²⁴ NAV (Norske Arbeids- og velferdsetaten), "Satser og datoer – Grunnbeløpet (G)" Tillgänglig på: "<http://www.nav.no/page?id=1073744172>". Hämtat: 2009-05-10.

procent av den högsta kvartalslönenoteringen.²⁵ USA:s arbetsvillkor är alltså betydligt mer komplext på så sätt att det här används en mix av de system som används i exempelvis Sverige respektive Norge. Dvs. i USA förekommer krav på arbetad tid såväl som krav på förvärvsinkomst. Då det kommer till Kanada använder sig landet av arbetsvillkor som i grunden liknar de för Sverige, Danmark och Schweiz. Den slående skillnaden är att det kanadensiska systemet använder sig av ett negativt samband mellan regional arbetslöshet och arbetsvillkor för arbetad tid. Under det senaste året måste en person som inträder i arbetslöshet ha arbetat ett minimum antal timmar för att vara ersättningsberättigad. Utropstecknet är att detta minimum varierar beroende på vilken arbetslöshetsgrad som råder i den region man är bosatt i (Tabell 3.1).²⁶

TABELL 3.1 – ARBETSVILLKOR I KANADA

Regional rate of unemployment (%)	Required number of insured hours of employment
6 and under	700
Over 6 to 7	665
Over 7 to 8	630
Over 8 to 9	595
Over 9 to 10	560
Over 10 to 11	525
Over 11 to 12	490
Over 12 to 13	455

Källa: OECD - Directorate of Employment, Labour and Social Affairs (Hämtat: 2009-05-10)

Data hämtat från: "<http://www.oecd.org/dataoecd/14/9/41576461.pdf>"

Som vi kan se i tabell 3.1 måste en person som ansöker om arbetslöshetsersättning från sin försäkring ha arbetat minst 700 timmar under det senaste året om arbetslösheten ligger under sex procent. Om arbetslösheten däremot, exempelvis, skulle tangera nivåer mellan åtta och nio procent, hade samma person endast behövt uppfylla ett arbetsvillkor på 595 timmar för att uppfylla kvalifikationerna.

Diskussion om för och nackdelar med ökad komplexitet i UI-utformandet följer i sektion 4.

²⁵ New York State Department of Labor, "Unemployment Insurance FAQ:s – What employment do I need in order to qualify for benefits?". Tillgänglig på:

"<http://www.labor.state.ny.us/ui/claimantinfo/beforeyouapplyfaq.shtm#0>". Hämtat: 2009-05-10.

²⁶ OECD Directorate of Employment, Labour and Social Affairs. "Country Chapter – Benefits and Wages. Canada 2006". Avsnitt 2.1 Tillgänglig på: "<http://www.oecd.org/dataoecd/14/9/41576461.pdf>".

HUR PÅVERKAR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGENS UTSEENDE ARBETSLÖSHETSGRADEN?

3.2 Varaktighet

Hur länge en individ som påbörjar en ersättningsperiod lagligt kan erhålla arbetslöshetsersättning skiljer sig märkbart mycket mellan våra sju analyserade länder. Gemensamma faktorer är dels att samtliga länder har en limiterad tidsperiod då den arbetslöse får nyttja UI-ersättning, samt att denna baseras på femdagarsarbetsveckor, varvid ingen ersättning utgår på helgdagar. Varje lands övre gräns (i dagar och veckor) presenteras i tabell 3.2 nedan.

TABELL 3.2 – MAXIMAL VARAKTIGHET AV UI-ERSÄTTNING

Land	Max antal dagar (veckor) med UI- ersättning
Sverige	300 (60)
Danmark	1040 (208)
USA	130 (26)
Storbritannien	182 (36,4)
Kanada	225 (45)
Norge	520 (104)
Schweiz	400 (80)

Källa: OECD - Directorate of Employment, Labour and Social Affairs (2009-05-12)

Data hämtat från: "http://www.oecd.org/document/0/0,3343,en_2649_34637_34053248_1_1_1_1,00.html#country"

Reglerna för varaktigheten är de facto så enkla som framgår ur tabellen. Från utbetalningsdag ett av ersättningsperioden har exempelvis en arbetslös i USA – något okänsligt formulerat – 26 veckor på sig att hitta ett arbete innan hans tidsfrist löper ut, varvid han inte längre erhåller något UI-bidrag. Den uppmärksamma läsaren noterar att skillnaden mellan det land som har längst (Danmark) respektive kortast (USA) ”max-tid” uppgår till nästan 2,5 år.

3.3 Ersättningsbeskattning och kompensationsgrad

En tredje betydelsefull del i arbetslöshetsförsäkringen är huruvida den ekonomiska ersättningen som den arbetslöse erhåller beskattas. Detta i sin tur påverkar storleken på nettokompensationsgraden, som per definition är efterskattkvoten mellan en individs ersättning från ett välfärdssystem under en viss period och samma individs förvärvsinkomst under en lika lång period. Vi kommer härnäst skilja på Gross Replacement-Rate (GRR) som är kompensationsgraden före skatt, och Net Replacement-Rate (NRR) som alltså motsvarar kompensationsgraden efter dragen skatt. För samtliga sju länder gäller att en

förvärvsarbetande individ betalar en viss inkomstskattesats plus en bestämd procentandel av sin inkomst i sociala avgifter. Då individen blir av med sitt jobb och blir berättigad till UI-ersättning blir han föremål för annorlunda beskattning av den inkomst han erhåller. På den här punkten divergerar ländernas politik. I Sverige, Norge och Schweiz gäller identiska skatteregler för arbetaren och den arbetslösa. Även i Danmark är beskattningen snarlik, dock med en liten skillnad bestående av en reduktion i procentsatsen gällande sociala avgifter, samtidigt som obligatoriska transfereringar till pensionsfonder tillkommer.²⁷ För arbetslösa amerikaner och kanadensare innebär inkomst via UI-ersättning att skatteobligationen för sociala avgifter exkluderas, dock gäller fortfarande såväl federal- som statlig inkomstskatt precis som vid arbete. I Storbritannien däremot råder en total kontrast gentemot de fyra förstnämnda länderna, nämligen att ersättning – eller JSA som det benämns – är helt skattebefriat. Anledningen till detta är att ersättningsnivåerna är markant låga, något som kommer förtydligas i senare sektioner.²⁸ Kompensationsgraderna för respektive land presenteras enklast i tabellform (Se tabell 3.3).

TABELL 3.3 - KOMPENSATIONSGRADER

Land	GRR	NRR
Sverige	0,585	0,613
Danmark	0,524	0,585
USA	0,478	0,559
Storbritannien	0,095	0,13
Kanada	0,529	0,62
Norge	0,593	0,633
Schweiz	0,7	0,7

Källor: OECD Statistics Database.

Data hämtat från: "http://stats.oecd.org/"

Vad vi kan se är att i länderna där de totala skattesatserna är snarlika vid förvärvsinkomst och ersättningsinkomst ligger GRR och NRR närmre varandra än i de länder där skattesystemen divergerar beroende på arbetssituation. Varför inte GRR och NRR är identiska med varandra i Sverige, Danmark, Norge och Schweiz kan tänkas bero på underliggande faktorer. Något som diskuteras grundligare i sektion 5.4.

²⁷ OECD Directorate of Employment, Labour and Social Affairs. "Country Chapter – Benefits and Wages. Denmark/Sweden/Norway/Suisse 2006". Tillgänglig på: "<http://www.oecd.org/dataoecd>".

²⁸ OECD Directorate of Employment, Labour and Social Affairs. "Country Chapter – Benefits and Wages. Canada/USA/United Kingdom 2006". Tillgänglig på: "<http://www.oecd.org/dataoecd>".

4. Normativ analys – Optimal arbetslöshetsförsäkring

Sektion fyra ämnar att med utgångspunkt i sju länder analysera utformningen av den optimala arbetslöshetsförsäkringen med målet att minska arbetslösheten, samtidigt som själva syftet med välfärdssystemet inte frångås.

4.1 Analys

Själva grundmotivet med en arbetslöshetsförsäkring är att skydda individer från fatala inkomstskillnader då de blir arbetslösa. UI är alltså ett sätt att underlätta människors utjämning av sin konsumtion under olika perioder med olika nivåer på sin inkomst.

Den normativa analysen kommer utgå ifrån teorier för att öka sysselsättningen.

Villkor för behörighet

De restriktioner som måste uppfyllas för att kvalificera sig för UI-ersättning är delvis olika i de försäkringar vi tidigare djupdykt i. Vad som egentligen är den största skillnaden från land till land är huruvida komplexa och hårt formulerade kraven är. Benus och Johnson (1997) försökte med hjälp av ett experiment – mera känt som Marylandexperimentet – bevisa hur hårdare krav påverkade folk i UI-ersättningsprogram.²⁹ Studien gick ut på att ersättningsberättigade arbetslösa i USA slumpvis delades upp i grupper, där en av grupperna var en s.k. tillsynsgrupp som bibehöll de tidigare formulerade restriktionerna. Övriga grupper utsattes därefter för olika krav som de var tvungna att uppfylla för att få sin ersättning utbetald. I slutet av studien visade det sig att de grupper som blivit tvungna att ta kontakt med arbetsgivare dubbelt så många gånger per vecka som tillsynsgruppen, samtidigt som de hotades med straffavgift om de inte uppfyllde kraven, hade en nästan åtta procent kortare genomsnittlig tid i arbetslöshet än tillsynsgruppen.³⁰ En liknande studie genomfördes ett par år tidigare av Johnson och Klepinger (1994), vilka även dem fann starka bevis för att hårdare grundkrav leder till att fler arbetslösa söker sig ut på arbetsmarknaden.³¹ Denna plötsliga strömning av människor från arbetslöshet kan tänkas bero på att dessa upplever ersättningsystemet som invecklat varvid det blir mer attraktivt att söka arbete och acceptera jobberbjudande relativt att obligatoriskt uppfylla veckovisa krav. Ett sådant samband mellan

²⁹ Benus, J & Johnson, T (1997), "Evaluation of the Maryland Unemployment Insurance Work Search Demonstration". Maryland Department of Labor.

³⁰ Ibid

³¹ Johnson, T & Klepinger, D (1994), "Experimental evidence on unemployment insurance work-search policies". Publicerat i Journal of Human resources, vol. 29.

ökad komplexitet och ökat jobbsökande kan även tänkas gälla de arbetsvillkor som presenterades i sektion tre. Kanadas system där arbetsvillkoren (antalet arbetade timmar) varierar beroende på den regionala arbetslösheten sänder indirekta signaler till den kanadensiska arbetaren, som torde öka sitt arbetsutbud för att ”säkra” sin framtida behörighet till ersättning om han skulle försättas i arbetslöshet under en period där arbetslöshetsgraden i hans region är låg (se tabell 3.1). Då det gäller USA innebär deras mixade krav ett mer komplext system för att erhålla arbetslöshetsersättning. Varierande, fler eller hårdare krav som måste infrias kan förmodligen utmynna i att individer – i hopp om att lyckas undvika det komplicerade välfärdssystemet – sänker sina reservationslöner, varvid sysselsättningen kan tänkas öka.

Sanktioner och kontroll

Fredriksson och Holmlund (2006) argumenterar för att grundvillkor i ett optimalt system måste övervakas noggrant, samtidigt som fusk och otillräckliga åtgärder från den arbetslöses sida måste bestraffas genom avgifter och/eller andra repressalier.³² Exempel på sådana kan vara nedsättning eller temporär indragning av arbetslöshetsersättning. Detta är också något som – i varierande utsträckning – sker i samtliga av våra sju länder. Anledningen till att dessa teorier förekommer i denna uppsats är att då optimala sanktioner existerar, avskräcks folk ifrån att befinna sig i arbetslöshet om de inte på ett ärligt sätt är berättigade till UI-ersättning. Då dessa människor inte längre kan göra ekonomiska vinningar genom fusk, måste de – med antagandet att inget sparande eller lånande förekommer – öka sitt jobbsökande för att klara sin ekonomi.

Som en jämförelse mellan kontrollnivåer är det intressant att jämföra exempelvis Sverige och USA.³³ I Sverige är det a-kassans uppgift att kontrollera att dennes medlemmar fullföljer sina obligationer under ersättningstiden. Här bestraffas en person som för egen vinning fuskar eller bryter mot de villkor han eller hon måste uppfylla med avstängning, nedsättning av ersättning, reducerat antal ersättningsdagar, eller i värsta fall uteslutning från a-kassan.³⁴ I USA förekommer upprättade instanser (Benefit Payment Control) som har i uppgift att följa upp misstänkta fall av fusk. Här klassificeras brutna villkor som bedrägeri, vilket kan leda till

³² Fredriksson, P & Holmlund, B (2006), ”Improving Incentives in Unemployment Insurance: A Review of Recent Research”, Rapport vid Nationalekonomiska institutionen, Uppsala Universitet. Sid. 369-374.

³³ I USA:s fall refereras till staten Colorados utformning av sanktioner vid fusk.

³⁴ ALFA-Kassan, ”Information om sanktioner”. Tillgängligt på:

”<http://www.alfakassan.se/main.asp?categoryID=659&areaID=1&smallmenu=1>”. Hämtat: 2009-05-15.

HUR PÅVERKAR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGENS UTSEENDE ARBETSLÖSHETSGRADEN?

fullständig återbetalning av all ersättning som erhållits, plus straffavgifter. Om liknande situationer inträffar för samma person vid ett annat tillfälle uppgraderas fallet till ett brottsfall, vilket kan resultera i fängelse.³⁵ Boone et al. (2007) diskuterar i liknande banor som ovannämnda författare, dock med en för denna analys intressant slutsats om att den optimala nivån på sanktioner ligger nämnvärt högre än de som kan beskådas i Europeiska länder.³⁶ Optimalt nämner Fredriksson och Holmlund att erlagda sanktioner bör överstiga individens värde av att bryta mot reglerna.³⁷ På så sätt elimineras den riskpremie som den arbetslöse kan tjäna genom att försöka kringgå villkoren, varvid incitamenten för fusk försvinner eftersom sådana handlingar inte längre blir lönsamma.

Vid den här tidpunkten i analysen blir den självklara frågan; ”Varför anammar då inte alla länder komplexa system med stränga repressalier vid fusk?”. Den direkta förklaringen kan helt enkelt tänkas vara att en UI-politik som anammar ett system med hård övervakning är administrativt väldigt kostsamt. Samma princip gäller komplexiteten. Desto fler krav som stipuleras, desto mer administrativt arbete krävs för att hålla systemet funktionellt. Hur höga dessa kostnader kan tillåtas vara för att inte ge en total negativ nettoeffekt står dock utanför denna analys.

Optimal kompensationsgrad (eng. Replacement-Rate)

Kompensationsgraden är ytterligare en relevant variabel i diskussionen. Davidson och Woodbury (1997) har i sin rapport rörande risk-aversa individer kalkylerat den optimala kompensationsgraden beroende på hur många veckor en arbetslös maximalt tillåts ta del av i ett ersättningsprogram.³⁸ Enligt teorin bör kompensationsgraden avta i takt med att ett land tillåter fler veckor. Då man jämför Sveriges, Danmarks, Norges, Schweiz, Storbritanniens, USA:s och Kanadas reella GRR (enligt de data som presenteras i sektion fem) med

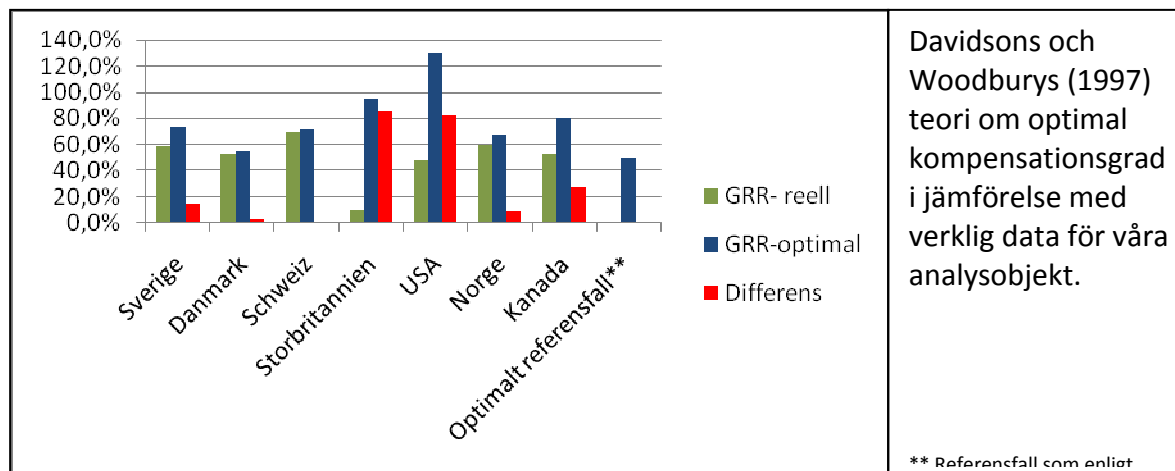
³⁵ Colorado Department of Labour, ”Unemployment Insurance Integrity, Benefit And Payment Control”. Tillgängligt på: <http://www.coworkforce.com/uib/Integrity/BPC.asp>. Hämtat 2009-05-17.

³⁶ Boone, J., et al (2007), ”Optimal unemployment insurance with monitoring and sanctions”, Publicerad i The Economic Journal, vol. 117.

³⁷ Fredriksson, P & Holmlund, B (2006), ”Improving Incentives in Unemployment Insurance: A Review of Recent Research”, Rapport vid Nationalekonomiska institutionen, Uppsala Universitet. Sid. 369-374.

³⁸ Davidson, C & Woodbury, S (1997), ”Optimal unemployment Insurance”. Publicerad i Journal of Public Economics, vol 64. Sid. 374, Figur 2.

FIGUR 4.1 – JÄMFÖRELSE REELL KONTRA OPTIMAL GRR

deras optimala kompensationsgrader (Figur 4.1), märker vi bl.a. att de reella nivåerna i GRR för Danmark och Schweiz näst intill överensstämmer perfekt med de optimala nivåerna. Raka motsatsen gäller för USA och Storbritannien.³⁹ Vid rådande system i USA där den maximala tiden är begränsad till 26 veckor skulle alltså ett optimalt GRR ligga kring 130 %, vilket givetvis inte är en möjlighet då detta skulle innebära att arbetslöshetsförsäkringsersättningen vore högre än medelinkomsttagarens lön, varvid samtliga ersättningsberättigade amerikaner skulle lämna sitt arbete för att få ta del av UI-programmet.

Frågan är då varför en lägre kompensationsgrad är att föredra. Svaret är att förmånligare arbetslöshetsförsäkringar påverkar arbetslösheten negativt eftersom lönekraven från de arbetslösa pressas uppåt.⁴⁰ Desto högre och högre kompensationsgrad, desto mer och mer attraktivt blir det att stanna i arbetslöshet.

Beskattning

Hur en inkomstskatt påverkar människor rent konkret råder det inga tvivel om. Ju högre skatt, desto lägre disponibel inkomst blir tillgänglig för individen. Den givna paradoxen i sammanhanget är dock att staten kräver stora intäkter för att kunna finansiera välfärdsprogram m.m. Dessa intäkter domineras i de flesta länder av inkomstskatten.

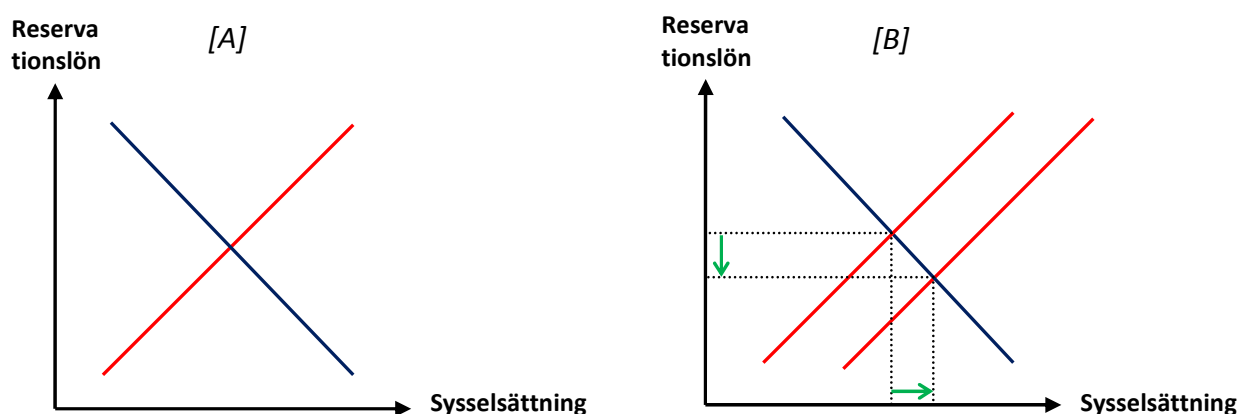
³⁹ I Storbritannien är arbetslöshetsersättningen i sig väldigt liten då landet istället använder sig att system där bostadssubventionerna ökar kraftigt om en person blir arbetslös. Om man inkluderar dessa subventioner i medelinkomsttagarens arbetslöshetsersättning uppgår den reella GRR istället till 0,29.

⁴⁰ Fredriksson, P & Holmlund, B, "Hur ser en optimal arbetslöshetsförsäkring ut?". Publicerad i Ekonomisk Debatt, nr 4 (2004), årgång 32.

HUR PÅVERKAR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGENS UTSEENDE ARBETSLÖSHETSGRADEN?

Vad som händer på arbetsmarknaden gällande arbetslösas incitament att lämna ersättningsberoendet för förvärvsarbete då skattesatsen för inkomst ändras beror på hurvida UI-ersättningen är föremål för beskattning eller ej. Med avsikt att förtydliga detta påstående antar vi en sänkning av inkomstskatten, vilket skulle öka värdet av arbete. Om ersättning från arbetslöshetsförsäkringen nu är beskattad enligt samma principer som förvärvsinkomst – vilket är fallet i Sverige, Danmark, Norge och Schweiz – innebär detta att förhållandet mellan att jobba och att vara UI-berättigad förblir oförändrat av skattesänkningen (Figur 4.2 A).⁴¹ Således sker inte heller några förändringar i arbetsutbudet. Om däremot bidraget är helt eller delvis befriat från beskattning kan det finnas positiva effekter att hämta från en sänkning av inkomstskatten. Eftersom den arbetslöse – på grund av att hans inkomster är icke-skattebelagda – inte kan ta del av den genomförda skattereduktionen, tvingas han till att sänka sin reservationslön då hans förhållande på arbetsmarknaden försämrats.⁴² Denna situation illustreras som ett skift av lönekurvan åt höger i figur 4.2 B.

FIGUR 4.2 – EFFEKT AV SKATTESÄNKNING FÖR EN ARBETSLÖS INDIVID

I ekonomier med lägre relativ inkomstskatt kan det alltså vara fördelaktigt att fullständigt alternativt delvis befria UI-ersättning från skatt och sociala avgifter. Vid en första anblick kan detta påstående uppfattas som motsägelsefullt eftersom en sådan politik innebär en markant högre (NRR) än vad fallet vore vid full beskattning. Frågan är vilka av dessa två effekter, (1) lägre reservationslön, eller (2) högre NRR, som dominerar.

I Storbritannien där arbetslöshetsförsäkringsersättning är obeskattad, samt i USA och Kanada där skattesatserna är lägre än de som åläggs på förvärvsinkomst, kan alltså en reducerad

⁴¹ Lundgren, S et al. "Tid för ny skattereform - Konjunkturrådets rapport 2005" (2005). Sidan 101-102.

⁴² Ibid

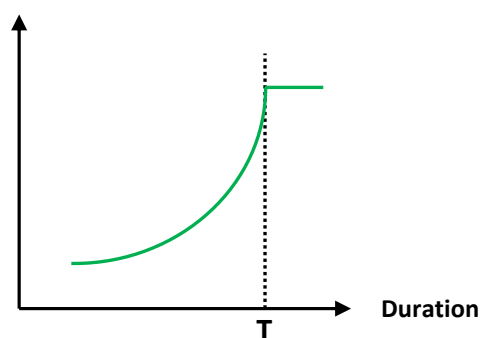
inkomstskatt enligt ekonomisk teori öka sysselsättningen, förutsatt att den positiva effekten av en lägre reservationslön bland arbetslösa dominerar den negativa effekten av en högre NRR.

Varaktighet

Den emellan länder mest särskiljande komponenten i arbetslöshetsförsäkringen är den maximala tidsperiod en arbetslös individ kan erhålla UI-ersättning. Ur optimal arbetslöshetsförsäkrings synvinkel framhåller Davidson och Woodbury (1997) att ett optimalt UI-program innebär en oändlig ersättningsperiod för den arbetslöse.⁴³ Trots att inget av de berörda länderna anammar ett sådant system är ändå Danmark det land som valt en riktlinje i paritet med författarnas föreslagna teori då de har en maximal period med UI-ersättning på fyra år, en tidsperiod som är relativt ovanlig att vara arbetslös i ett sträck. I en studie av Mortensen (1977) statuerar denne dock att den arbetslöse reducerar sin reservationslön allt efter hand som han närmar sig slutdatum för sin ersättningsperiod.⁴⁴ En sådan påverkan på individens beteende kan liknas vid en ökning av arbetsutbudet, vilket därmed skulle leda till större möjligheter att få ett arbete (Figur 4.3).

FIGUR 4.3 – JOBSÖKANDET UNDER ARBETSLÖSHETSFRISTEN

Job finding

Figurförklaring: Då en person närmar sig slutdatum för sin ersättningsperiod (T) ökar hans jobsökande, och därav även hans möjligheter att få anställning.

Diagram hämtat från: Fredriksson, P & Holmlund, B (2006), "Improving Incentives in Unemployment Insurance: A Review of Recent Research", Rapport vid Nationalekonomiska institutionen, Uppsala Universitet. Sid. 359.

En obegränsad tidsfrist enligt Davidsons & Woodburys rekommendationer skulle alltså innebära att den positiva effekt på individens incitament att söka arbete, som enligt Mortensen

⁴³ Davidson, C & Woodbury, S (1997), "Optimal unemployment Insurance". Publicerad i Journal of Public Economics, vol 64.

⁴⁴ Mortensen, D (1977), "Unemployment insurance and job search decisions", Industrial and labor review, vol 30. Sid. 505-517.

HUR PÅVERKAR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGENS UTSEENDE ARBETSLÖSHETSGRADEN?

äger rum då han närmar sig slutdatum för ersättningsperioden, aldrig inträffar. För att råda bukt på en sådan utebliven effekt, samt problemet med moral hazard, diskuterar Fredriksson och Holmlund (2006) för en optimal arbetslöshetsförsäkring där UI-ersättningen avtar med tiden man är arbetslös.⁴⁵ Detta skulle leda till en sjunkande kompensationsgrad med tiden, vilket successivt skulle öka värdet av arbete jämfört med ersättningsprogrammet. En direkt följd av detta skulle vara att samtliga arbetslösa – beroende på preferenser och sparat kapital – någon gång skulle nå en tidpunkt i sin arbetslöshet då arbete blir för attraktivt för att spendera sin tid i arbetslöshet. Således skulle individens vilja att arbeta samt hans jobsökande intensifieras. Intressant är att inget av de i denna uppsats berörda länderna använder sig av ett system liknande det sistnämnda.

4.2 Teoretiskt optimalt, eller landsspecifikt optimalt?

Summa summarum av analysen ovan har vi kommit fram till att arbetslöshetsförsäkringarna för de sju länderna skiljer sig mer eller mindre åt från den optimala försäkringen. Vi kan till exempel se att de europeiska länderna, undantaget Storbritannien, för en UI-politik då det gäller kompensationsgrader som överensstämmer relativt bra med den optimala teorin. Detta faktum beror främst på att européerna för en mindre restriktiv politik än nordamerikanerna och briterna då det gäller varaktighetstiden. Samtidigt är USA och Kanada närmre optimalitet än de europeiska arbetslöshetsförsäkringarna då det gäller behörighetsvillkor, kontroll och sanktionering.

Argumentationer kring hur den optimala arbetslöshetsförsäkringen enligt teorin bör utformas är nu förda. Intressant i diskussionen är dock huruvida ett land får bäst effekt av att utforma sitt UI-system. Är de positiva effekterna av arbetslöshetsförsäkringen för landet störst då systemet utformas utifrån teoretiska riktlinjer? Eller kan paralleller dras till tillväxtteorin, där landsspecifika program, institutioner och system som byggs upp utifrån varje lands förutsättningar är nödvändiga för att nå maximal effekt av UI-systemet?⁴⁶ Jag lämnar denna diskussion öppen för andra att analysera kring.

⁴⁵ Fredriksson, P & Holmlund, B (2006). ”*Improving Incentives in Unemployment Insurance: A Review of Recent Research*”, Rapport vid Nationalekonomiska institutionen, Uppsala Universitet. Sid. 357-386.

⁴⁶ Rodrik, D (2003). ”*Growth Strategies*”, National Bureau of Economic Research.

5. Positiv analys – Empirisk analys

Syftet med denna del av uppsatsen är att empiriskt undersöka huruvida arbetslöshetstalen kan förklaras av arbetslöshetsförsäkringens utformande.

När vi nu nått sektion fem och det är dags för den empiriska delen av uppsatsen, kommer jag att addera ytterligare tre länder. Detta motiveras av att ytterligare tre länder innebär fler observationer ($10 \cdot 8 = 80$), varvid resultaten baseras på mer empirisk data än vad annars vore fallet. De länder som tillkommer är Spanien, Finland och Slovakien.

För att göra analysen mer följsam för läsaren kommer jag inledningsvis att presentera den statistiska metod som kommer att användas. Följer gör kortfattade kommentarer om den beroende variabeln samt de förklarande variablerna som ämnas undersökas. En sammanställning av de siffror som ingår i regressionsanalysen figureras i en överskådlig tabell i avsnitt 5.3. Slutligen presenteras det resultat jag kommit fram till med en åtföljande analys av de slutsatser som kan dras utifrån dessa.

5.1 Statistisk metod – Multipel regressionsanalys

5.1.1 Metod

För att komma fram till några statistiska svar och slutsatser till min frågeställning kommer jag att genomföra en tvärsnittsanalys genom prövning av olika nedan formulerade hypoteser i en multipel regression. En tvärsnittsanalys innebär att det material man ämnar undersöka är hämtade ifrån en *specifik tidpunkt* samt att analysen bygger på ett *flertal olika variabler*.⁴⁷ Med andra ord löper inte data – och därmed inte heller analysen – över tid, vilket passar alldeles utmärkt då samtliga siffror är hämtade från år 2006.

Modellen vi utgår ifrån är utformad enligt nedan:

$$U = \beta_0 + \beta_1 \tau_{Förv} + \beta_2 GRR + \beta_3 NRR + \beta_4 MAX_{var} + \beta_5 D_{TUI} + \beta_6 D_{Frt-obl} + \beta_7 AV_{DeU} + \mu \quad [1]$$

Där...

⁴⁷ Gujarati, D (2006). "Essentials of Econometrics", third edition – International edition. The McGraw-Hill company. Sid 4.

HUR PÅVERKAR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGENS UTSEENDE ARBETSLÖSHETSGRADEN?

U	= Arbetslöshetsgrad
β_0	= Intercept
$\tau_{\text{förv}}$	= Total inkomstskatt vid förvärvsarbete, inklusive sociala avgifter och obligatoriska transfereringar
GRR	= Gross Replacement-Rate
NRR	= Net Replacement-Rate
MAX_{var}	= Maximal ersättningsperiod
$D_{\tau_{\text{ui}}}$	= Dummy-variabel angående beskattning av UI-ersättning
$D_{\text{fri-obl}}$	= Dummy-variabel angående frivilligt eller obligatoriskt UI-medlemskap
AV_{DoU}	= Genomsnittlig tid i arbetslöshet
μ	= Statistisk fel-/slumpterm

Datat som används kommer så när som på en observation att vara helt balanserad. För den mindre insatta läsaren betyder ett balanserat data mer konkret att antalet observationer per variabel är desamma.⁴⁸ Då jag ”endast” lyckats finna statistisk information för 79 av våra 80 observationer är vår data alltså inte fullständigt balanserad. Den observation som saknas är AV_{DoU} för Storbritannien, varvid denna variabel för landet kommer att ges värdet noll.

Jag vill även poängtera att jag inledningsvis i datainsamlingsfasen använt nutida växelkurser för att omvandla respektive lands nationella valuta till USD då jag kalkylerat variablerna $\tau_{\text{förv}}$, GRR samt NRR . Detta enbart för att förenkla jämförelsen.

5.1.2 Hypotesprövning

Då vi vill undersöka om det förekommer signifikativa samband mellan våra förklarande variabler och den beroende variabeln kommer vi alltså att använda oss av hypotesprövning. För att genomföra detta formuleras nedan nollhypoteser och mothypoteser som vi kommer att testa på olika signifikansnivåer (α) i vår regression. Dessa nivåer kommer att vara $\alpha = 10\%$ och $\alpha = 5\%$.

$\tau_{\text{förv}}$

H_0 = Arbetslöshetsgraden förklaras *inte* av inkomstskatten vid förvärvsarbete.

H_1 = Arbetslöshetsgraden förklaras av inkomstskatten vid förvärvsarbete.

⁴⁸ Gujarati, D (2003) ”Basic Econometrics”, fourth edition. The McGraw-Hill company. Sid 639-641.

GRR

H_0 = Arbetslöshetsgraden förklaras *inte* av bruttokompensationsgraden.

H_1 = Arbetslöshetsgraden förklaras av bruttokompensationsgraden.

NRR

H_0 = Arbetslöshetsgraden förklaras *inte* av nettokompensationsgraden.

H_1 = Arbetslöshetsgraden förklaras av nettokompensationsgraden.

MAX_{var}

H_0 = Arbetslöshetsgraden förklaras *inte* av maximal varaktighet av UI-ersättning.

H_1 = Arbetslöshetsgraden förklaras av maximal varaktighet av UI-ersättning.

D_{cui}

H_0 = Arbetslöshetsgraden förklaras *inte* av till vilken grad UI-ersättning beskattas.

H_1 = Arbetslöshetsgraden förklaras av till vilken grad UI-ersättning beskattas.

D_{fri-obl}

H_0 = Arbetslöshetsgraden förklaras *inte* av huruvida UI-medverkande är obligatoriskt eller frivilligt.

H_1 = Arbetslöshetsgraden förklaras av huruvida UI-medverkande är obligatoriskt eller frivilligt.

AV_{DoU}

H_0 = Arbetslöshetsgraden förklaras *inte* av hur lång den genomsnittliga tiden i arbetslöshet är i ett land.

H_1 = Arbetslöshetsgraden förklaras av hur lång den genomsnittliga tiden i arbetslöshet är i ett land.

Då en förklarande variabel uppvisar ett – antingen på 5 % - eller 10 % - nivån – signifikativt samband med arbetslöshetsgraden innebär detta att vi förkastar nollhypotesen. I annat fall förkastar vi ej nollhypotesen.⁴⁹

5.2 Beroende variabel

Arbetslöshetsgrad (U)

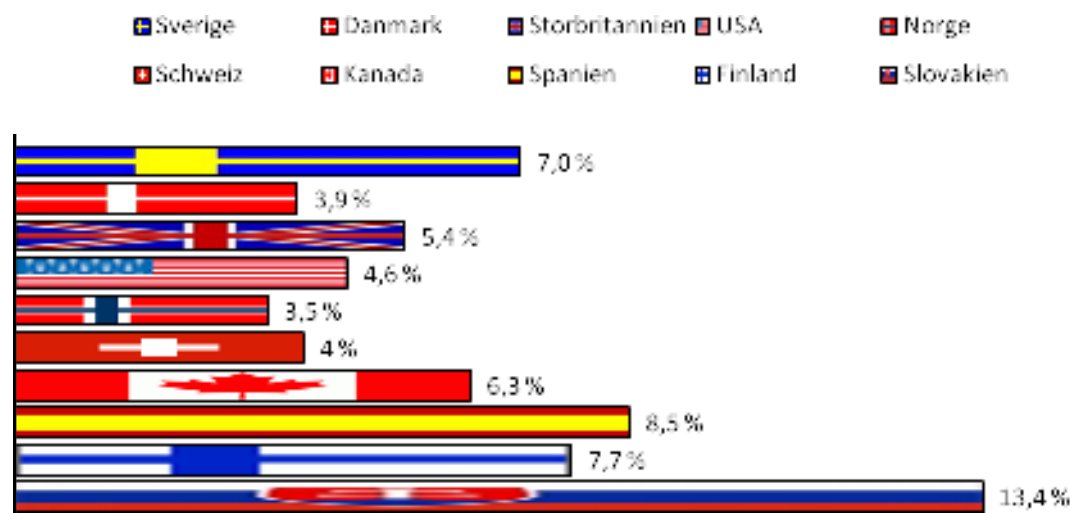
Arbetslöshetsgraden är ett mått som används flitigt i såväl politiska som sociala sammanhang. Huruvida arbetslösheten är hög eller låg kan ge indikationer på frågor som; hur utvecklat ett välfärdssamhälle är, hur den sociala standarden i ett land förhåller sig till andra, men även hur pass väl en ekonomi faktiskt fungerar. Som mått på arbetslöshet används OECD:s mått på ”Harmonised Unemployment Rate” (HUR) . Detta mått är baserat på utförliga regler angående hur arbetslöshetsgraden i olika länder räknas ut och definieras som andelen

⁴⁹ Gujarati, D (2006). “*Essentials of Econometrics*”, third edition – International edition. The McGraw-Hill company. Sid. 208-227

HUR PÅVERKAR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGENS UTSEENDE ARBETSLÖSHETSGRADEN?

arbetslösa människor i förhållande till antalet människor i arbetskraften.⁵⁰ Måttet är framtaget för att lättare kunna göra jämförelser mellan länder, vilket underlättar då man genomför en ”cross-country” studie. Då det gäller arbetslöshetsnoteringarna för våra sju länder skiljer dessa sig åt inom ett spann från 3,5 procent för Norge till 13,4 procent i Slovakien. För illustration av exakta siffror se figur 5.1.

FIGUR 5.1 - ARBETSLÖSHETSGRAD

Källa: OECD – Stat Extracts, "Harmonised Unemployment Rates and Levels (HURs)". Data för 2006. (Hämtat: 2009-05-01).

Data hämtat från: <http://stats.oecd.org/wbos/Index.aspx?QueryName=251&QueryType=View&Lang=en>.

5.3 Förklarande variabler

Beskattning av förvärvsarbete ($T_{Förv}$)

Inkomstskatten är ständigt aktuell i studier som behandlar arbetsmarknaden. Då inkomstskatten stiger innebär detta att alternativkostnaden för arbete stiger, varvid det blir mindre attraktivt för människor att spendera sin tid på förvärvsarbete istället för på fritid. Det har dessutom i tidigare studier av Daveri & Tabellini (2000) bevisats ytterligare en effekt av en hög skattesats, nämligen att en sådan kan leda till en lönepress uppåt, varvid arbetslöshetsgraden i teorin bör påverkas negativt.⁵¹ Det är därför av intresse att undersöka huruvida nivån på arbetslösheten i ett land förklaras av nivån på inkomstskatten.

⁵⁰OECD – Glossary of statistical terms. Tillgänglig på: "<http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=3094>". Hämtat: 2009-04-26.

⁵¹ Daveri, F & Tabellini, G, (2000), "Unemployment, growth and taxation in industrial countries", Economic Policy vol. 30.

Replacement-Rate (GRR och NRR)

Kompensationsgraden är ett av de begrepp som används mest frekvent då incitament för arbete diskuteras. Siffrorna för Gross-Replacement Rate (GRR) är uträknade genom att dividera medelinkomsttagarens inkomst via UI-ersättning med samma individs genomsnittliga förvärvsinkomst då han utför arbete på marknaden. Samma beräkningsmetod – fast nu med siffror efter dragen skatt – används för Net-Replacement Rate (NRR).

Hur variabeln styrker sin position i analysen behöver inte vidare motiveras då sektion fyra tydligt befäster måttets vikt inom ekonomisk teori .

Varaktighet (Max_{var})

Den maximala perioden en person kan bli tilldelad UI-ersättning i respektive land anges i analysen i antal veckor. I startskedet av uppsatsen hade jag en personlig tro att långa perioder med ersättning indirekt uppmuntrar den arbetslösa att stanna i ersättningsystemet. Teorin som beskrivs av ett flertal forskare i sektion fyra förespråkar dock den raka motsatsen, nämligen att obegränsad varaktighet är optimalt.

Frivilligt eller obligatoriskt medlemskap ($D_{fri/obl}$)

De tidigare diskussionerna i sektion tre kring medlemskap i UI intensifierade mitt intresse för att empiriskt undersöka huruvida frivillighet kan tänkas öka/minska människors vilja att arbeta. Min förhoppning är att kunna finna ett samband. Då jag ej lyckats finna någon explicit teoretisk forskning inom detta ämne blir det intressant att med hjälp av ekonometri undersöka denna (viktiga?) komponent i arbetslöshetsförsäkringen. Om frivillighet leder till att individer väljer bort medlemskap i UI i förmån för konsumtion av andra varor, skulle detta kunna tänkas leda till att dessa anstränger sig hårdare för att undvika arbetslöshet än vad vore fallet om de varit obligerade att använda en del av sin inkomst på konsumtion av UI. Å andra sidan kan det obligatoriska systemet där en del av inkomsten per automatik konsumeras på UI innebära att inkomsteffekten gör att människor måste arbeta mer tid för att ändå kunna konsumera andra varor enligt sina preferenser.

Svårigheter att på något sätt kvantitativt mäta detta ger anledning till att utforma denna variabel som en dummy-variabel. En dummy är en variabel som graderas med en etta eller

HUR PÅVERKAR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGENS UTSEENDE ARBETSLÖSHETSGRADEN?

nolla då den är komplicerad – eller omöjlig – att mäta med siffror.⁵² Ett typexempel är hudfärg. $D_{fri/obl}$ är konstruerad på så sätt att i länder där medlemskapet är obligatoriskt, dvs. att inbetalningar till a-kassa eller försäkringsfond dras automatiskt från den förvärvsarbetandes lön, antar variabeln värdet noll. Om däremot medlemskapet är frivilligt antar variabeln värdet ett.

Beskattning av UI-ersättning (D_{tui})

Vad som är optimalt (beskattning-/inte beskattning av UI-ersättning) enligt ekonomisk teori undersöks grundligt i sektion fyra. Med de slutsatser som drogs i åtanke blir det än mer motiverat att inkludera beskattningen av UI-ersättning i analysen. Jag har valt att utforma även denna variabel som en dummyvariabel. Detta innebär att skillnaderna mellan ländernas utformning av just denna komponent i deras respektive arbetslöshetsförsäkring graderas med hjälp av följande kriterier. En etta innebär att landet beskattar ersättningen som den berättigade erhåller enligt inkomstskatten inklusive sociala avgifter och transfereringar till obligatoriska välfärdssystem. 0,5 innebär beskattning enligt inkomstskatt, men med skillnaden att sociala avgifter och ovan nämnda transfereringar är exkluderade. Avslutningsvis innebär benämningen noll att UI-ersättning är helt skattebefriat.

Genomsnittlig längd på arbetslöshet (Av_{DU})

Den genomsnittliga tiden i arbetslöshet (Av_{DU}) anges även den i antal veckor. Varför jag nämner Av_{DU} som en av våra åtta förklarande variabler kan tyckas vara något diffusare. Det finns dock intressanta relationer som styrker mitt beslut. Exempelvis påstår Layard, Nickell & Jackman (1991) att de ökande europeiska arbetslöshetstalen till största del beror på den ökade långtidsarbetslösheten.⁵³ Enligt Davidson & Woodbury (1997) innebär en längre genomsnittlig tid i arbetslöshet att landets ”job finding-rate” är låg, dvs. att få arbetslösa hittar jobb.⁵⁴ Effekten av detta fenomen blir följaktligen en ökning i arbetslöshetsgraden. Burda & Wyplosz (2005) definierar förändringen av arbetslösheten som $\Delta U = sL - fU$, där sL är antalet av de arbetande som under tidsperioden blir av med sitt jobb, samt fU är antalet av de

⁵² Gujarati, D (2006). “Essentials of Econometrics”, third edition – International edition. The McGraw-Hill company. Sid 290-297.

⁵³ Layard R, Nickell, S & Jackman, R (1991), “Unemployment: Macroeconomic Performance and the Labour Market”, Oxford University Press.

⁵⁴ Davidson, C & Woodbury, S (1997), “Optimal unemployment Insurance”. Publicerad i Journal of Public Economics, vol 64.

arbetslösa som under samma tidsperiod hittar ett jobb.⁵⁵ I ett land där den genomsnittlige individen lider av lång arbetslöshetstid skulle det alltså råda en situation där $fU < sL$, vilket i sin tur innebär en ökad arbetslöshet. Min tro – och därav mitt motiv till att ha inkluderat denna variabel i regressionen – är alltså att en längre genomsnittlig tid i arbetslöshet torde höja U.

Nedan presenteras i tabellform det data som kommer att användas i följande avsnitt.

TABELL 5.1 – DATA TILL REGRESSIONSANALYS (10*8=80 OBSERVATIONER)

Land	U	τ förv	GRR	NRR	MAX _{var}	D _{τui}	D _{fri-obl}	AV _{DoU}
Sverige	0,07	0,3091	0,585	0,613	60	1	1	26
Danmark	0,039	0,4099	0,524	0,585	208	1	1	13
USA	0,046	0,2441	0,478	0,559	26	0,5	0	16
Storbritannien	0,054	0,2691	0,095	0,13	36,4	0	1	0
Kanada	0,063	0,2387	0,529	0,62	45	0,5	0	16
Norge	0,035	0,2909	0,593	0,633	104	1	0	26
Schweiz	0,04	0,2558	0,7	0,7	80	1	0	72
Spanien	0,085	0,2046	0,555	0,612	84	0,5	0	48
Finland	0,077	0,3058	0,471	0,529	100	0,5	1	41
Slovakien	0,134	0,2201	0,5	0,641	26,4	0	0	74

Källor: OECD Statistics Database , UNESCO, SCB, United Nations Statistics Division.

Data hämtat från: "<http://stats.oecd.org/>"; "<http://www.scb.se>"; "<http://unstats.un.org/>"

Det kan också – inför den kommande analysen – vara av intresse att presentera genomsnittsdata för varje variabel. Mer precist innebär detta genomsnittsberäkningar för de åtta olika variablernas standardavvikelse, medelvärde samt median.⁵⁶

⁵⁵ Burda, M & Wyplosz, C (2005). ”*Macroeconomics – A European text*”, fourth edition. Oxford University Press.

⁵⁶ Beräkningarna är utförda m.h.a E-views.

HUR PÅVERKAR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGENS UTSEENDE ARBETSLÖSHETSGRADEN?

TABELL 5.2 - VARIABELGENOMSNIITT FÖR 10 LÄNDER

Variabel	Antal obs.	Standard avvikelse	Medelvärde	Median
U	10	0,029837	0,0643	0,0585
τ förv	10	0,058886	0,27481	0,26245
GRR	10	0,158316	0,503	0,5265
NRR	10	0,15883	0,5622	0,6125
MAX _{var}	10	54,36473	76,98	70
D _{τui}	10	0,394405	0,6	0,5
D _{fri-obl}	10	0,516398	0,4	0
AV _{DoU}	10	25,06791	33,2	26

5.4 Resultat och analys

Resultatet av regressionen presenteras här nedan i tabellform. Strax under respektive variabls koefficient finns standardavvikelsen inom parantes.

TABELL 5.3 – RESULTAT

Variabel	β -Koefficient	P-värde
Intercept	0,222 (0,064)	0,074
τ förv	-0,969 (0,271)	0,070**
GRR	-1,642 (0,503)	0,082**
NRR	1,313 (0,345)	0,063**
MAX _{var}	0,000147 (0,0000998)	0,279
D _{τui}	0,187 (0,083)	0,153
D _{fri-obl}	0,071 (0,013)	0,033*
AV _{DoU}	0,0013 (0,0004)	0,079**

▷ Förklaringsgrad (R^2) = 0,986
Justerad förklaringsgrad (R^2_{just}) = 0,939

* Signifikans på 5 % -nivå.

** Signifikans på 10 % -nivå.

Med dessa resultat kommer vår regressionsmodell [1] att se ut enligt följande:

$$U = 0,222 - 0,969 * \tau_{Förv} - 1,642 * GRR + 1,313 * NRR + 0,000147 * MAX_{var} + 0,187 * D_{UI} + 0,071 * D_{Fri-obl} + 0,0013 * Av_{DoU} + \mu \quad [1]$$

Frågan är då vad vi kan urskilja ifrån de siffror i tabell 5.3 som regressionsanalysen lett oss till. Till och börja med har vi – till min stora förvåning – ett negativt samband mellan inkomstskatten och arbetslösheten. P-värdet för variabeln ger oss informationen att det negativa sambandet stämmer på en 10 procentig signifikansnivå, dvs. risken att vi begått ett typ-ett fel är 10 %. Mer precist innebär detta att en höjning av inkomstskatten skulle sänka arbetslöshetsgraden, något som helt talar emot de teoretiska skildringar som tidigare diskuterats. En anledning till det motsägelsefulla resultatet kan vara min begränsning av antal analysobjekt. Då regressionsanalysen endast omfattar data från 10 av världens ca: 195 länder kan detta leda till en snedvridning av utfallet. Resultatet hade även kunnat vara annorlunda om vi använt oss av paneldata, dvs. data som inhämtats under flera tidsperioder.⁵⁷ Detta eftersom effekter av förändringar i inkomstskatten oftast visar sig på längre sikt. Att människor vid en skattesänkning inte hinner justera sitt arbetsutbud (på kort sikt) pga. exempelvis matchningsproblem, kan också vara en påverkande faktor.

Vidare till kompensationsgraderna uppstår ett tveeggat resultat. Då det gäller GRR uppvisar denna ett på 10 % -nivån signifikant negativt samband med arbetslöshetsgraden. Samtidigt uppvisar NRR – på samma signifikansnivå – ett positivt samband. Vad man kan tolka ur detta är att sambandet blir reverserat då skatten räknas in. NRR förklarar alltså arbetslöshetsgraden på så sätt att en högre nettokompensationsgrad skulle öka arbetslösheten, en implikation som faktiskt stämmer överens med vad bl.a. Fredriksson & Holmlund (2004) argumenterat för, dvs. att en generösare ersättningspolitik medför minskade incitament för den arbetslöse att arbeta, samtidigt som lönekraven pressas upp, varvid det blir dyrare för företag att nyanställa.⁵⁸ Att en frikostigare ersättningsgrad ökar arbetslösheten överensstämmer alltså helt med ekonomiska teser.

⁵⁷ Gujarati, D (2003) "Basic Econometrics", fourth edition. The McGraw-Hill company. Sid 637.

⁵⁸ Fredriksson, P & Holmlund, B, "Hur ser en optimal arbetslöshetsförsäkring ut?". Publicerad i Ekonomisk Debatt, nr 4 (2004), årgång 32.

HUR PÅVERKAR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGENS UTSEENDE ARBETSLÖSHETSGRADEN?

Intressant med tanke på det olika sambandet för GRR och NRR hade varit hur variabeln $D_{\tau_{ii}}$ visat sig ha ett finger med i spelet. Då inget statistiskt säkerställt samband mellan $D_{\tau_{ii}}$ och U förekommer i analysen, är variabelns påverkan inget som kan kopplas till detta. Frågetecknet stipuleras därför som varför GRR och NRR visar motsatta förklarande samband med U , då inte $D_{\tau_{ii}}$ förklarar arbetslöshetsgraden? Rent teoretiskt borde GRR och NRR vara desamma för länder där $D_{\tau_{ii}} = 1$. Av länderna som har $D_{\tau_{ii}} = 1$ är det endast i Schweiz som det enligt datat i tabell 5.1 råder $NRR=GRR$. Varför kompensationsgraderna skiljer sig åt i Sverige, Danmark och Norge kan bl.a. bero på att det i dessa länder förekommer ett par andra transfereringar som gör att skattesatsen normalt blir något lägre i arbetslöshet.⁵⁹ Kanske kan skillnaden även delvis bero på den risken för multikolinjäritet som enligt tabell 5.4 förekommer mellan variablerna (se avsnitt 5.5).

Den maximala tidsperioden en berättigad person kan tilldelas UI-ersättning är – som ni minns – den variabel som varierar mest från land till land. Det höga P-värdet (0,279) innebär att vi inte på någon av våra signifikansnivåer kan förkasta nollhypotesen om att MAX_{var} inte förklarar arbetslöshetsgraden. Det finns alltså med andra ord inget statistiskt säkerställt samband mellan MAX_{var} och U . Då vi återknyter till den tidigare forskning som presenterades i avsnitt 2.1 ser vi att detta resultat inte överensstämmer med de slutsatser som Sjöberg (2000) nådde när han testade variabeln. Förklaringen till de divergerande slutsatserna oss emellan kan vara att respektive analys är utförd under olika tidsperioder där det empiriska datat som använts varit markant annorlunda.

Resultatet för $D_{fri-obl}$ visar upp ett – på femprocentig nivå – signifikant positivt samband, vilket betyder att länder med frivilligt val att medverka i arbetslöshetsförsäkringen uppvisar en högre arbetslöshet. Även detta skiljer sig ifrån det jag förväntat mig. Det verkar alltså som att inkomsteffekten vid ett obligatoriskt medlemskap dominerar så pass starkt att individer – som skulle föredra att stå utanför arbetslöshetsförsäkringen – måste utbjuda mer arbetstimmar för att kunna ”finansiera” sin ofrivilliga konsumtion, varvid arbetslösheten blir lägre. Denna effekt ter sig uppenbarligen vara starkare än den effekt jag väntade mig, nämligen att människor vid obligatoriska system skulle vara mindre ”avskräckta” av arbetslöshet eftersom

⁵⁹ Ett exempel på detta är Danmark som, trots en $D_{\tau_{ii}}$ på 1, har en NRR som är 6,1 procentenheter högre än GRR. Denna differens beror på att Danmark har en något längre skattesats för ersättning, samtidigt som den danska staten subventionerar bostadskostnader i högre utsträckning för arbetslösa än för förvärvsarbete.

de årligen betalar för att någon gång eventuellt få användning av systemet. Sådant beteende skulle kunna tänkas föranleda dem att acceptera färre jobb, och därav skulle arbetslösheten ligga på högre nivåer i länder med obligatoriska inbetalningar till UI.

Slutligen har vi med hjälp av regressionsanalysen kunnat påvisa ett samband mellan AV_{DoU} och U. Vi förkastar alltså nollhypotesen för denna variabel. Vad vi ser är i enlighet med de teorier som Davidson & Woodbury (1997) argumenterade för med hjälp av Burda & Wyplosz (2005) ekonomiska definition av förändringar i arbetslösheten, närmare bestämt att en längre genomsnittlig tid utan sysselsättning innebär en högre arbetslöshet.⁶⁰ Detta samband stämmer även överens med det resultat som redovisades av Scarpetta (1996).

Avslutningsvis är det på sin plats att kort diskutera den höga förklaringsgraden ($R^2=0,986$), vilken innebär att våra sju förklarande variabler i regressionen tillsammans förklarar hela 98,6 procent (!) av variationen i arbetslöshetsgraden.⁶¹ **Detta är ett väldigt högt R^2 -värde, vilket ger oss svar på uppsatsens frågeställning samt rättfärdigar oss till att dra slutsatsen: ”Arbetslöshetsförsäkringens utseende påverkar *de facto* arbetslöshetsgraden”.**

5.5 Problemet med multikolinjäritet

Vid en multipel regressionsanalys tillkommer en risk för problemet med multikolinjäritet. Per definition innebär detta att två eller flera variabler har ett linjärt samband mellan sig.⁶² Som tumregel kommer jag att använda mig av de kriterier som Gujarati (2006) formulerat, dvs. att korrelationsnivåer som överstiger 0,8 bör betraktas som varningstecken, fast så länge nivåerna inte överstiger 0,9 är inga åtgärder nödvändiga.⁶³

Bästa tillvägagångssättet att undersöka problematiken med är att framställa en korrelationsmatris (Se tabell 5.4 nedan).

⁶⁰ Davidson, C & Woodbury, S (1997), “*Optimal unemployment Insurance*”. Publicerad i Journal of Public Economics, vol 64.

⁶¹ Gujarati, D (2006). “*Essentials of Econometrics*”, third edition – International edition. The McGraw-Hill company. Sid 182-189.

⁶² Gujarati, D (2006). “*Essentials of Econometrics*”, third edition – International edition. The McGraw-Hill company. Sid. 213.

⁶³ Gujarati, D (2006). “*Essentials of Econometrics*”, third edition – International edition. The McGraw-Hill company. Sid. 213.

HUR PÅVERKAR ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGENS UTSEENDE ARBETSLÖSHETSGRADEN?

TABELL 5.4 – KORRELATIONSMATRIS

	τ förv	GRR	NRR	MAX _{var}	D _{τui}	D _{fri-obl}	AV _{DoU}
τ förv	1	0,012	-0,06	0,81	0,54	0,71	-0,42
GRR	0,012	1	0,87	0,27	0,71	-0,46	0,56
NRR	-0,06	0,87	1	0,21	0,56	-0,53	0,59
MAX _{var}	0,81	0,27	0,21	1	0,61	0,38	-0,13
D _{τui}	0,54	0,71	0,56	0,61	1	0,05	-0,02
D _{fri-obl}	0,71	-0,46	-0,53	0,38	0,05	1	-0,45
AV _{DoU}	-0,42	0,56	0,59	-0,13	-0,02	-0,45	1

Data hämtat från: E-views

Vi ser alltså att NRR och GRR är nära gränsen för den punkt där den ena variabeln borde exkluderas ifrån regressionen. Detta linjära samband är dock inte något märkvärdigt besynnerligt eftersom de båda är baserade på inkomst- och ersättningsnivå, med den enda skillnaden att NRR är baserat på nettovärde efter skatt. Att förklaringsgraden är så pass hög samtidigt som vi har få – på femprocentnivå – signifikant säkerställda variabler kan även detta symbolisera en risk för multikolinjäritet. Eftersom vi analyserat de förklarande variabelernas korrelationer med hjälp av matrisen i Tabell 5.4 kan vi erinra oss om att vi har en del varningssignaler i datat som tyder på att multikolinjäritet kan finnas [Se GRR-NRR], dock har vi inga variabelkorrelationer som överstiger den kritiska nivån på 0,9, varvid problemet inte torde vara av någon betydelse. Samtidigt talar förekommandet av fyra signifikanta förklaringsvariabler på 10 % -nivån, samt en på 5 % -nivån, emot att problemet med multikolinjäritet är något som inverkar på resultaten i analysen.⁶⁴

Av ren nyfikenhet valde jag dock att utforma en näst intill identisk modell, med skillnaden att GRR exkluderas ifrån regressionen. Regressionsmodellen antar då följande utseende:

$$U = 0,033 - 0,198 * \tau_{Förv} + 0,193 * NRR + 0,000386 * MAX_{var} - 0,08 * D_{\tau ui} + 0,045 * D_{Fri-obl} + 0,00014 * AV_{DoU} + \mu \quad [2]$$

Vad som generellt förändras i resultatet då vi genomför denna justering är inte mycket. Dock sker en stor förändring som ter sig vara värd att notera, nämligen att D_{τui} plötsligt uppvisar ett

⁶⁴ Gujarati, D (2006). "Essentials of Econometrics", third edition – International edition. The McGraw-Hill company. Sid 371-377.

femprocentigt signifikant negativt samband med U då P-värdet för variabeln antar ett värde på 0,038. Detta skulle i ekonomisk mening innebära att en högre beskattning av UI-ersättning minskar arbetslöshetsgraden.

Avslutningsvis kan vi i min mening konkludera att GRR:s medverkan i modellen förmodligen inte snedvrider resultatet (pga multikolinjäritet) i någon större utsträckning.

6. Sammanfattande diskussion

I jämförandet av de olika ländernas arbetslöshetsförsäkringar ser vi att systemen skiljer sig åt på många punkter, samtidigt som de liknar varandra på många andra. En övergripande generalisering vi kan genomföra i det här skedet är att de nordiska UI-systemen på många sätt liknar varandra, medans de nordamerikanska ländernas karakteristika även de påminner om varandra på vissa plan. Vi kan alltså se ett visst geografiskt mönster då det gäller arbetslöshetsförsäkringarnas utformning, något som förmodligen skapats av så kallade spill-over effekter, vilka kan förklaras av den teknologi- & humankapitalspridningsmodell som Jones (2002) presenterar.⁶⁵ Modellen innebär kortfattat att länder anammar institutioner, kunskap osv. ifrån andra (närliggande) länder.

Sammanfattningsvis påstår alltså – som vi nu fastställt – empirin att konstruktionen av en arbetslöshetsförsäkring har ett samband med arbetslösheten. Detta har vi säkerställt genom att vi på två olika signifikansnivåer bevisat förekommande samband mellan fem av våra sju förklarande variabler och den beroende variabeln. Vi har alltså kunnat förkasta nollhypoteserna, och därmed – med viss risk för typ-ett fel – ”accepterat” följande mothypoteser:

$\alpha = 5\%$

H_1 = Arbetslöshetsgraden förklaras av huruvida UI-medverkande är obligatoriskt eller frivilligt.

$\alpha = 10\%$

H_1 = Arbetslöshetsgraden förklaras av inkomstskatten vid förvärsarbete.

H_1 = Arbetslöshetsgraden förklaras av bruttokompensationsgraden.

H_1 = Arbetslöshetsgraden förklaras av nettokompensationsgraden.

H_1 = Arbetslöshetsgraden förklaras av hur lång den genomsnittliga tiden i arbetslöshet är i ett land.

Även då vi funnit dessa signifikanta samband, och förklaringsgraden i modellen är hög, divergerar resultaten ganska kraftigt ifrån det som förespråkas i ekonomisk teori. Kanske hade resultaten från regressionsmodellen överensstämt mer (eller mindre) med optimal arbetslöshetsförsäkringsteori om man genomfört en liknande jämförelse mellan länder med ett större antal observationer i form av att räkna med betydligt fler länder i analysen. Samtidigt

⁶⁵ Jones, C (2002). “Introduction to Economic Growth”, second edition. W.W. Norton & Company. Sid. 124-136

skall man lägga på minnet att optimal ekonomisk teori inte erbjuder någon universell lösning på problemet, varvid det inte tvunget skulle innebära andra empiriska resultat om världens samtliga länder skulle inkluderas i regressionsanalysen.

Slutligen kan det vara på sin plats att utfärda ett varningens tecken för omvänd kausalitet då man genomför studier som denna. Med omvänd kausalitet syftar jag på att det kanske inte i samtliga fall är de förklarande variablerna som förklarar arbetslöshetsgraden, utan i somliga fall kan fallet vara sådant att arbetslöshetsgraden förklarar utseendet på någon av komponenterna i arbetslöshetsförsäkringen. Detta eftersom politiker löpande måste undersöka krafterna på arbetsmarknaden och där utefter göra förändringar i den förda politiken. Ett exempel är Kanadas arbetsvillkor som delvis förklaras av de rådande arbetslöshetstalen.

Referenser:

ALFA-Kassan, ”Information om sanktioner”.

Allén, S (1999), ”Nordstedts Svenska ordbok”.

Amon, T, ”Social Security System”.

Benus, J & Johnson, T (1997), ”Evaluation of the Maryland Unemployment Insurance Work Search Demonstration”. Maryland Department of Labor.

Boone, J., et al (2007), ”Optimal unemployment insurance with monitoring and sanctions”, Publicerad i The Economic Journal, vol. 117.

Burda, M & Wyplosz, C (2005). ”Macroeconomics – A European text”, fourth edition. Oxford University Press.

Chusmir, L & Koberg, C (1988). ”Religion and Attitudes Toward Work: A New Look at an old Question”. Publicerad i Journal of Organizational Behavior, vol 9.

Colorado Department of Labour, ”Unemployment Insurance Integrity, Benefit And Payment Control

Daveri, F & Tabellini, G, (2000), ”Unemployment, growth and taxation in industrial countries”, Economic Policy vol. 30.

Davidson, C & Woodbury, S (1997), ”Optimal unemployment Insurance”. Publicerad i Journal of Public Economics, vol 64.

Fredriksson, P & Holmlund, B, ”Hur ser en optimal arbetslöshetsförsäkring ut?”. Publicerad i Ekonomisk Debatt, nr 4 (2004), årgång 32.

Fredriksson, P & Holmlund, B (2006), ”Improving Incentives in Unemployment Insurance: A Review of Recent Research”, Rapport vid Nationalekonomiska institutionen, Uppsala Universitet.

Gujarati, D (2003) ”Basic Econometrics”, fourth edition. The McGraw-Hill company.

Gujarati, D (2006). ”Essentials of Econometrics”, third edition – International edition. The McGraw-Hill company.

Johnson, T & Klepinger, D (1994), ”Experimental evidence on unemployment insurance work-search policies”. Publicerat i Journal of Human resources, vol. 29.

Jones, C (2002). ”Introduction to Economic Growth”, second edition. W.W. Norton & Company.

Layard R, Nickell, S & Jackman, R (1991), ”Unemployment: Macroeconomic Performance and the Labour Market”, Oxford University Press.

- Lundgren, S et al.** (2005) "*Tid för ny skattereform - Konjunkturrådets rapport 2005*".
- Mortensen, D** (1977), "*Unemployment insurance and job search decisions*", Industrial and labor review, vol 30.
- New York State Department of Labor**, "*Unemployment Insurance FAQ:s – What employment do I need in order to qualify for benefits?*".
- OECD Directorate of Employment, Labour and Social Affairs.** "*Country Chapter – Benefits and Wages. Country Specific files 2006*".
- Rodrik, D** (2003). "*Growth Strategies*", National Bureau of Economic Research.
- Rosen, H & Gayer, T**, (2008), "*Public Finance*", Upplaga 8.
- Scarpetta, S** (1996), "*Assessing the role of labour market policies and institutional settings on unemployment: A cross-country study*". OECD Economic Studies vol. 26.
- Sjöberg, O** (2000). "*Unemployment and Unemployment Benefits in the OECD 1960-1990 – An Empirical Test of Neo-Classical Economic Theory*". Publicerad i Work, Employment & Society, vol 14,
- The European Commission**, "*MISSOC INFO 02/2007-Mutual Information System on Social protection in the EU member states and the EEA*".
- United States Department of Labor**, "*UI Tax Topic*"